

トウルー・クライム
DAIFUKU
TRUE
CRIME

U

世相模原に現れた
世界の憂鬱な断面

โตกอนาถกรรมซากาโมฮาระ
สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน

ชายคนหนึ่งเชื่อว่า “การฆ่า”
คือทางออกของสังคม
ผู้คนเรียกเขาว่า “ปีศาจ”

แต่เราทุกคนแน่ใจแล้วหรือว่า...
ไม่มีเศษเสี้ยวความคิดของเขาอยู่ในใจ

โมริ กัตสึยะ เขียน
แพรวา ปิยะวุฒิโกชน์ แปล

โครงการกิจกรรมซากามิฮาระ
สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน

โมริ กัตสึยะ เขียน
แพรวา ปิยะวุฒิโกชนิ แปล

จากใจสำนักพิมพ์

คืนหนึ่งในเดือนกรกฎาคม 2016 ความมืดมิดเข้าปกคลุมสถานดูแลผู้พิการทางสติปัญญา ณ ชากามิฮาระ ชายหนุ่มคนหนึ่งบุกเข้าพร้อมมีดในมือ และแนวคิดสุดโหดในหัว เขาคร่ำครวญผู้พิการกว่า 19 ราย ทำร้ายอีก 20 กว่าราย เพียงเพราะเชื่อว่า “พวกเขาไม่มีประโยชน์ต่อสังคม”

สารคดีเชิงนิยายเล่มนี้ไม่ใช่แค่การบันทึกคดีฆาตกรรมหมู่ที่สะเทือนขวัญที่สุดในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น แต่คือการพาผู้อ่านดำดิ่งสู่ด้านมืดของจิตใจมนุษย์ สำนวญเบื้องลึกแรงงูใจของอุเอมัตสึ ซาโตชิ อดีตพนักงานดูแลผู้พิการ ผู้หันมาเชื่อใน “การคัดเลือกชีวิต” และเห็นว่าการกำจัดผู้อ่อนแอคือหนทางพัฒนาสังคม

โมริ ทัตสึยะ นักข่าวและผู้กำกับสายอาชญากรรมผู้เคยสัมผัสอาชญากรรมโดยตรง นำเสนอเรื่องราวด้วยสำนวนเรียบง่ายคม ไม่ดวนดัดสิน เขาไม่เพียงเล่าความโหดเหี้ยม แต่ยังชี้ให้เห็น “ช่องว่าง” และ “เศษเสี้ยว” ที่มักถูกละเลยในการไต่สวนคดี เหลือเพียงตัดสิน “โทษประหารชีวิต” ...ไร้ซึ่งการถอดบทเรียน สังคมกลับสรุปง่าย ๆ ว่าเป็นเพียง “ความโหดร้ายและใจแคบ” ของฆาตกร

นี่คือการตั้งคำถามครั้งใหญ่ ว่า “ความชั่วร้าย” เป็นสิ่งที่อยู่ในคนคนนั้นหรือเป็นผลผลิตจากโครงสร้างทางสังคมกันแน่?

ที่มาของชื่อ “โคกอนาถกรรมชากามิฮาระ สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน” เล่มนี้ ตอนแรกทีมบรรณาธิการคิดว่าจะใช้ชื่อ “ฆาตกรรม U สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน” พอสอบถามกับผู้อ่านกลุ่มที่ปรึกษาไต่พุก ก็มีคุณ “พี ปิยพัทธ์” แนะนำชื่อ “U โคกอนาถกรรมชากามิฮาระ” มา เราจึงตั้งชื่อใหม่ที่น่าสนใจกว่าเดิมว่า “โคกอนาถกรรมชากามิฮาระ สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน” ซึ่งคือชื่อปัจจุบันนั่นเอง

สำนักพิมพ์ไต่พุกเชิญชวนทุกท่านร่วมหาคำตอบของอาชญากรรมก้องโลก ผ่านมุมมองและความคิดเห็นของตัวเอง เพราะ “โคกอนาถกรรมชากามิฮาระ สุดท้ายคุณคือผู้ตัดสิน”

สำนักพิมพ์ไต่พุก

จากไฉนนักแปล

สิ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้แตกต่างจากงานเขียนว่าด้วยอาชญากรรมทั่วไป คือแง่มุมที่ผู้เขียนเลือกนำเสนอ หลายครั้งที่เราอ่านเรื่องราวอาชญากรรม เรามักจะพบการบรรยายเหตุการณ์อย่างละเอียด หรือการขุดคุ้ยเพียงประวัติชีวิตของฆาตกร แต่หนังสือเล่มนี้กลับก้าวข้ามกรอบเดิมๆ โดยหันมาตีแผ่ความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการพิจารณาคดี การตัดสิน รวมไปถึงบทบาทของการรายงานข่าว ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มักถูกมองข้าม

ในฐานะผู้แปล ดิฉันหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะไม่เพียงเปิดโลกความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมเท่านั้น แต่ยังชวนให้เราตั้งคำถามต่อความจริงที่ถูกผลิตซ้ำโดยศาลและสื่อ ตลอดจนมองเห็นภาพกว้างของสังคมที่อยู่เบื้องหลังทุกคดีอาชญากรรม

แพรวา ปิยะวุฒิโกชน์

สารบัญ

อารัมภบท ห่องเยียม.....7

บทสนทนากับอุเอมัตสึ ซาโตชิ / กฎที่ไร้ความหมายของสถานคุมขัง / ผมที่ตอบสนองล่าช้า / คนธรรมดา / แบ่งขั้วความดีชั่ว / พิธีกรรมนี้วก้อย / ความรู้สึกไม่สบายใจต่อผู้คุม / สาเหตุที่กีดนี้วก้อยขาด / เตือนเหตุสังหารหมู่ล่วงหน้า / ภาพที่ทำให้เดจาวู / ความตกตะลึงในห้องพิจารณาคดีอาชญากรรม / จดหมายถึงอุเอมัตสึ / คำตอบจากอุเอมัตสึ

บทที่ 1 มียาซากิ อาซาฮาระ อุเอมัตสึ.....46

บทสนทนากับโยชิโอกะ ชิโนบุ / การประเมินสภาพจิตสามครั้งของมียาซากิ สึโตมุ / รายงานการประเมินสองครั้งของอุเอมัตสึ / การประเมินอาซาฮาระของจิตแพทย์หกคน / รายงานการประเมินที่น่าสิ้นหวัง / ข้อบกพร่องในการประเมินของนิชิยามะ / อาซาฮาระแกล้งป่วยหรือไม่ / “อุเอมัตสึผู้มาจากนอกโลก” / คำพิพากษาคดีซากามิฮาระ / สิ่งเหมือนกับคำตัดสินของมียาซากิ / เหตุผลที่ผมถูกถอดออกจากทีวี / เหตุใดสื่อจึงไม่สืบสาวผู้กระทำผิด

บทที่ 2 ความบกพร่องทางพัฒนาการ.....78

คดีจ้างวานฆาตกรรมผู้ป่วย ALS / บทสนทนากับกุนจิ มาซาโกะ / ความบกพร่องทางพัฒนาการคืออะไร / สถิติปัญญาระดับคาบเส้น / โรคหลงตัวเองคืออะไร / หลงละเมอว่าเป็นความจริง / รักษาความบกพร่องทางพัฒนาการได้หรือไม่ / ต้นตอความคิดของอุเอมัตสึ / ผู้ที่สติไม่ทำงาน

บทที่ 3 การพิจารณาดีของผู้พิพากษา.....102

บทสนทนากับชินโดะ ฮิโรยูกิ / พิธีตัดสินประหารชีวิต / ผลเสียหายจากระบบคณะลูกขุน / อุเอมัตสึป่วยทางจิตหรือไม่ / โรคจิตจากกัญชา เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล / ทีมทนายบ่อนทำลาย / อีกคำถามเกี่ยวกับกัญชา / เหตุใดจึงไม่กล่าวถึงประวัติการเลี้ยงดู / การ์ดอิลลูมินาติและอุซึจิมะ นักปล่อยกุ๊ตดอกเบี๊ยมหาโหด / สิ่งที่ถูกกล่าวถึงในการแถลงสุดท้ายของจำเลย / สือกัวอะไรกันแน่ / ฮิตเลอร์ / กับดักของ “ความเข้าใจง่าย” / ห้ามเปิด “กล่องแพนโดรา” / ปัญหาของยามายูริเอ็น

บทที่ 4 การประเมินสภาพจิต.....150

ข้อกังขาต่อสภาพจิตของจำเลย / บทสนทนากับมัตสึโมโตะ โทชิฮิโกะ / คำร้องให้ประเมินจากทีมทนาย / คำว่า “ภาวะบุคลิกภาพแปรปรวน” / ต่อต้านการจัดหมวดหมู่ / จำลองจิตสำนึกของคนขึ้นมาใหม่ไม่ได้ / แตกต่างจากคนโรคจิต / แรงจูงใจในการก่ออาชญากรรม / มนุษย์ฆ่าคนอื่นไม่ได้ง่ายๆ / การลงโทษคืออะไร / จิตใจอุเอมัตสึ / การประเมินสภาพจิตควรเป็นอย่างไร

บทที่ 5 รายงานข่าวหนังสือพิมพ์.....181

บทสนทนากับบิชิกาเวะ ยาสุฮิโระ / มาตรฐานการฆาตกรรม / สภาพจริงของสถานสงเคราะห์ / ความสนใจของสังคมลดลงฮวบฮาบ / เพราะเหยื่อเป็นคนพิการ... / คุณค่าของข่าว / แตกต่างมาก มากจนน่าสิ้นหวัง / วิธีสัมภาษณ์และการรายงานข่าว / เหยียดหรือประสิทธิภาพ / “เหงารึเปล่านะ”

บทส่งท้าย.....210

อารัมภบท

ห้องเยี่ยม

บทสนทนากับอุเอมัตสึ ซาโตชิ

ผู้คุมในเครื่องแบบเปิดประตูห้องเยี่ยม พื้นที่ขนาดประมาณสามสี่อาทาตามิถูกคั่นกลางด้วยแผ่นอะคริลิกโปร่งใส และฝั่งผมมีเก้าอี้สแตนเลสพับได้สามตัว ชิโนตะ ฮิโรยูกิ หัวหน้ากองบรรณาธิการของนิตยสารรายเดือน ‘สึคุรุ’ นั่งบนเก้าอี้ทางขวา ส่วนผมนั่งทางซ้ายของเขา

ในเวลาเดียวกับที่ประตูอีกฝั่งหนึ่งของแผ่นอะคริลิกถูกเปิดออก อุเอมัตสึ ซาโตชิที่เข้ามาในห้องพร้อมกับผู้คุมสูงวัยก็ก้มหัวเล็กน้อยขณะสบตาผมซึ่งกำลังจะลุกขึ้น นิ้วก้อยข้างขวามีผ้าพันแผลพันไว้หนา นั่นคือนิ้วก้อยที่เขาพยายามกดให้ขาดระหว่างการพิจารณาคดีครั้งแรก

ผมเคยจินตนาการจากภาพถ่ายและรายงานข่าวว่าเขาน่าจะเป็นชายร่างใหญ่ ขาวาว แต่อุเอมัตสึที่ปรากฏกลับตัวเล็กกว่าที่ผมคาดไว้มาก

อุเอมัตสึเอ่ยปากขึ้นก่อนว่า “คุณโมริ ยินดีที่ได้รู้จักครับ” แล้วกล่าวต่อ “ขอบคุณที่สละเวลามา” ผมยืนขึ้นและก้มศีรษะพูดว่า “ขอบคุณที่ตกลงมาพบผมครับ” ผู้คุมสูงอายุนั่งอยู่ด้านข้างอุเอมัตสึกางเอกสารบนโต๊ะเล็กๆ มือจับปากกาเตรียมบันทึกเนื้อหาสนทนา

อนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้วันละครั้ง สูงสุดสามคน นี่คือกฎของสถานคุมขัง กรณีปกติจะให้นัดหมายขอเข้าพบบุคคลดังกล่าวล่วงหน้าผ่านทาง

จดหมายหรืออื่นๆ หลังจากนั้นจะกำหนดวันและมาสถานคุมขังเพื่อเข้าพบ แต่ครั้งนี้ผมไม่ได้ทำตามขั้นตอนนั้น เพราะผมไม่มีเวลามากพอ

ผมคิดว่าจะไปพบเขา (สักวันหนึ่ง) หลังวันที่ 16 มีนาคม 2020 ซึ่งมีการตัดสินโทษประหารชีวิต (การพิจารณาดีโดยเปิดเผยของศาลชั้นต้น) หากการตัดสินนี้ถือเป็นที่สุด ผมก็จะไม่มีโอกาสได้พบเขาอีก ทางเดียวที่จะเปลี่ยนการตัดสินชี้ขาดคือการยื่นอุทธรณ์ แต่ในศาลอุษัตริย์ชั้นต้น หลายครั้งว่าจะไม่อุทธรณ์ แม้จะถูกตัดสินประหารชีวิตก็ตาม ซึ่งหมายถึงหลังปลายเดือนมีนาคม คำพิพากษาจะมีผลอย่างเป็นทางการ และการเข้าพบเขาจะไม่มีทางทำได้อีก ถ้าจะเข้าพบก็ต้องเป็นตอนนี้เท่านั้น

แน่นอนว่าผมไม่ใช่คนเดียวที่คิดเช่นนี้ ได้ยินมาว่ามีสื่อมากมายแย่งกันต่อคิวขอเข้าพบ กล่าวคือ หากทำตามขั้นตอนปกติ (เช่น เขียนจดหมายขอเข้าพบ) เวลาก็คงหมดลงก่อนได้เข้าพบแทบจะแน่นอน

เดิมทีผมควรคิดเรื่องเข้าพบเขาให้เร็วกว่านี้ แต่จนไม่นานมานี้ ผมเองก็ยังไม่มีความคิดที่จะเข้าพบเขาอยู่ดี กล่าวให้ชัดคือ ผมไม่รู้สึกรู้ว่าจำเป็นต้องเข้าพบและพูดคุยกับเขาเลยแม้แต่บ่อย

ตั้งแต่อุษัตริย์ถูกฟ้อง เขาก็ตอบรับคำขอสัมภาษณ์มากมายจากสื่อและผู้เชี่ยวชาญมาตลอด ผมจึงได้อ่านเกี่ยวกับพฤติกรรมและคำพูดของเขา ระหว่างการเข้าพบจากนิตยสารและหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ใน ‘สี่คู่’ ซึ่งผมเป็นหนึ่งในนักเขียนซีรีส์เช่นกัน ไม่เพียงแต่ลงบทสัมภาษณ์ระหว่างเข้าพบ หัวหน้ากองบรรณาธิการชินตะเท่านั้น แต่ยังรวมถึงจดหมายและภาพวาดที่อุษัตริย์ส่งมากองบรรณาธิการแทบทุกเดือนอีกด้วย

กฎที่ไร้ความหมายของสถานคุมขัง

เมื่อสิบกว่าปีก่อน ตอนที่เคยเข้าพบเหล่านักโทษประหารลัทธิโอมเป็นประจำ สถานคุมขังโตเกียวกำหนดให้สื่อต้องลงนามรับรองว่า “จะไม่เปิดเผยเนื้อหาการสนทนาระหว่างเข้าเยี่ยม” แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์

จะสารภาพข้อเท็จจริงใหม่ และแจ้งว่าต้องการให้ผมถ่ายทอดเรื่องนี้ต่อสาธารณะ แต่สถานคุมขังไม่อนุญาต เหตุผลคืออะไร ผมไม่เข้าใจเลย บางคนอ้างว่ามันอาจกระทบต่อคดีในศาล แต่กระทบแล้วจะมีอะไรไม่ดี หากข้อเท็จจริงเหล่านี้สำคัญต่อการพิจารณาคดี สื่อก็ควรมีสิทธิเปิดเผยต่อสังคมอย่างเต็มที่ด้วยซ้ำ

ทว่าหากฝ่าฝืนกฎ ภายหลังจากจะถูกห้ามเข้าพบ เหมือนโดนจับเป็นตัวประกัน ดังนั้นใน ‘A3’ (บริษัทซูเยอะ อินเตอร์เนชันแนล) ซึ่งผมเขียนเกี่ยวกับการพิจารณาคดีลัทธิโอมและอาชญากรรม โซโกเป็นหลักในช่วงเวลานี้ จึงไม่อาจเขียนรายละเอียดเนื้อหาการเข้าพบนักโทษประหารเหล่านี้ได้

อำนาจทางการเมืองและฝ่ายบริหารที่เป็นโครงสร้างชั้นล่างนั้น พยายามปกปิดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรากฐานของระบบโดยสัญญาตม เพื่อตอบสนองเรื่องนี้ ประชาชนที่เป็นอธิปไตยและสื่อที่เป็นตัวแทนของสิทธิ (เข้าถึงข้อมูล) จึงเรียกร้องขอเปิดเผยข้อมูล การเคลื่อนไหวลักษณะนี้จะช่วยเป็นหลักประกันให้ประชาธิปไตยได้ แต่ด้วยเหตุผลบางอย่าง การเคลื่อนไหวนี้ไม่ได้ผลกับระบบโทษประหารเลย กล่าวคือ โทษประหารถูกปิดบังไว้ให้มองไม่เห็น นั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมกฎที่ไร้ประโยชน์และกฎที่เข้าใจกันโดยปริยายจึงยังคงมีอยู่ ด้วยเหตุนี้ระบบโทษประหารจึงยังคงเป็นกล่องดำมาโดยตลอด รวมถึงขั้นตอนการดำเนินการจริง (ประหาร) และสถานที่ด้วย

...สี่บรรทัดที่แล้ว ผมเขียนว่า “ด้วยเหตุผลบางอย่าง การเคลื่อนไหวนี้ไม่ได้ผลกับระบบโทษประหารเลย” แต่ถ้าจะเขียนให้ถูกต้อง มันไม่ใช่ “ด้วยเหตุผลบางอย่าง” ผมรู้ว่าทำไม หลายคนไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการและสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง หรือแม้แต่ตัวนักโทษประหารเอง (อาจเป็นเพราะข้อห้ามต่อความตายหรือความรู้สึกไม่บริสุทธิ์) ด้วยเหตุนี้ สื่อจึงรายงานคดีใหญ่ๆ ที่ผู้คนจับตามองจนกว่าโทษประหารจะชั้ขาด แต่เมื่อตัดสินโทษประหารชีวิตแล้ว พวกเขาก็จะไม่รายงานคดีนี้

อย่างจริงจังอีก นอกจากนี้ เมื่อตัดสินประหารชีวิตแล้ว นักโทษจะหมดสิทธิ์สื่อสารกับโลกภายนอก เช่น การเข้าเยี่ยมหรือการแลกเปลี่ยนจดหมาย ผมเองก็รู้เหตุผลนี้เช่นกัน กระทรวงยุติธรรมอธิบายว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง แต่นักโทษประหารจำนวนมากปรารถนา การเข้าเยี่ยมและแลกเปลี่ยนจดหมายอย่างเสรี แม้ว่าจะถูกพิพากษาแล้วก็ตาม ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา ผมอยากให้คุณจินตนาการว่าตนเองอยู่ในสถานภาพของนักโทษประหาร แม้สมาชิกครอบครัวและทนายความที่รับผิดชอบการพิจารณาคดีใหม่ รวมถึงผู้มาเยี่ยมพิเศษจะได้รับการยกเว้นให้เข้าเยี่ยมได้ แต่นักโทษประหารส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับครอบครัว และหากพวกเขาไม่ร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ ความสัมพันธ์กับทนายความก็จะขาดลง อีกทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้มาเยี่ยมเป็นพิเศษอยู่ในอำนาจของสถานคุมขัง ทำให้นักโทษประหารส่วนใหญ่ต้องจมอยู่กับความกลัวตายโดยไม่ได้พูดคุยกับใครเป็นเวลาหลายปี จึงทำให้โรคทางประสาทจากการถูกคุมขังอย่างแออัดถึงขั้นเกิดอาการป่วยทางจิต

อย่างไรก็ตาม ตอนที่เขียน ‘A3’ ผมไม่อาจจะรายละเอียดการเข้าเยี่ยมได้ แต่ไม่นานหลังจากนั้น สถานคุมขังโตเกียวก็ได้ถอดป้ายประกาศ “โปรดอย่าเปิดเผยรายละเอียดการเข้าเยี่ยม” และลบประโยค “สัญญาว่าจะไม่เปิดเผย” ออกจากใบคำร้อง นับแต่นั้นผมจึงถ่ายทอดรายละเอียดการสนทนาระหว่างเข้าเยี่ยมให้สังคมทราบผ่านบทความและข่าวสารได้ ผมไม่ทราบสาเหตุของการยกเลิกกฎนี้ แต่อาจเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ‘พระราชบัญญัติเรือนจำ’ ซึ่งประกาศใช้ในปีเมจิที่ 41 (ค.ศ. 1908) เป็น ‘พระราชบัญญัติเกี่ยวกับสถานคุมขังผู้ต้องหาทางอาญาและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง’ ในช่วงเวลานี้พอดี (น่าแปลกใจที่ชื่อ ‘พระราชบัญญัติเรือนจำ’ ยังคงอยู่จนถึงปี 2006)

กฎระเบียบภายในสถานคุมขังจะแตกต่างกันไป ด้วยเหตุผลว่าเป็นกฎภายใน แต่ในความเป็นจริงสถานคุมขังทุกแห่งทั่วประเทศญี่ปุ่นแทบจะ

เหมือนกันหมด (ใช้นโยบายเดียวกัน) เมื่อสถานคุมขังโตเกียวยกเลิกกฎนี้ สถานคุมขังและสาขาย่อยเกือบทั้งหมดทั่วประเทศจึงอนุญาตให้เปิดเผยเนื้อหาระหว่างเข้าเยี่ยมได้อย่างอิสระ อุเอมัตสึจึงจึงตอบรับคำขอเข้าเยี่ยมจากสื่อและตอบคำถามมากมายแทบทุกวัน

ผมอ่านข้อมูลเกี่ยวกับคดีซากามิฮาระมากเกินพอ อย่างน้อยก็ข้อมูลจากผู้กระทำผิดอย่างอุเอมัตสึ สื่อรายงานว่า แม้อยู่ในศาล เขายังคงยึดมั่นความคิดที่ว่า “ผู้พิพากษาความโชคร้ายมาสู่สังคม” ซึ่งไม่แปลกใจนัก เพราะก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีโดยศาลชั้นต้น อุเอมัตสึยื่นกรานความคิดนี้อย่างต่อเนื่องและแน่วแน่ต่อบรรดานักข่าว นักเขียนและผู้เชี่ยวชาญที่เขาพบ

แต่ข่าวไม่ใช่แค่คำพูดและข้อมูลเท่านั้น มีหลายเรื่องที่ไม่อาจเข้าใจได้จนกว่าจะได้เข้าเยี่ยมจริง เช่น การถอนหายใจหรือการลงเลขวัดครู่ก่อนที่ จะแสดงความคิดเห็น หรือการแสดงออกทางสีหน้าที่เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่ผมไม่คิดอยากพบเขาเพื่อยืนยันสิ่งเหล่านั้นด้วยตัวเอง

ผมที่ตอบสนองล่าช้า

ผมตอบสนองช้ามาตั้งแต่แรก สำหรับภาพยนตร์เรื่องแรกอย่าง ‘A’ ผมใช้เวลาครึ่งปีหลังจากเหตุโจมตีด้วยแก๊สพิษซารินบนรถไฟใต้ดินที่จะเริ่มเจรจาขอถ่ายทำกับลัทธิโอม และอีกครั้งปีต่อมาจึงเริ่มถ่ายทำจริง ส่วน ‘FAKE’ ซึ่งว่าด้วยเรื่องอื้อฉาวของนักเขียนงานั้น ชูกังบุงซุนได้ทำสเก็ปป่าวจนกลายเป็นประเด็นร้อน ผมใช้เวลาอีกเกือบปีจึงได้เริ่มถ่ายทำ ก่อนภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องจะออกฉาย ผมจำได้ หลายนๆ คนถามผมว่าช้าป่านี้อแล้ว ใครจะมาดู

ผมช้าเสมอ ไม่ได้ตั้งใจ แต่สุดท้ายก็เป็นแบบนั้น ชาวด่วนคือหัวใจของสื่อ ซึ่งผมหมดสิทธิตั้งแต่แรกแล้ว (แม้ว่าผมจะไม่เคยเรียกตัวเองว่านักข่าวเลยก็ตาม)

แม้จะไม่ได้ตั้งใจ แต่บางครั้งเสียงเล็กๆ ที่ไม่ได้ยิน หรือแสงวูบไหว รางๆ ที่มองไม่เห็นตอนสื่อจำนวนมากรุมแย่งชิงกันทำข่าว จะปรากฏชัดขึ้น เมื่อความสนใจของสื่อจางลงเหมือนน้ำลด ผมค่อยเดินไปเก็บสิ่งเหล่านั้น ขึ้นมา ในขณะที่สื่อหลายแห่งไม่อยู่รอบข้างแล้วและพากันไปได้ตามคดี หรือเหตุการณ์ใหม่ๆ สิ่งที่ผมเก็บอาจเป็นเสียงถอนหายใจ ความรู้สึก ที่ตกค้าง เสียงโอดครวญ หรือร่องรอยที่ถูกทิ้งไว้บนหาดทรายยามน้ำลด และไร้ผู้คน เมื่อผลงานกลายเป็นงานศิลปะ ผมมั่นใจว่าจะเผยมุมมอง ที่ไม่เคยมีใครเห็นมาก่อน

ไม่ว่าจะกรณีใด ผมมีปฏิริยาตอบสนองซ้ำมาก คราวนี้ก็เช่นกัน แม้ผมจะได้รับการร้องขอให้สัมภาษณ์และเขียนบทความจากสื่อหลายแห่ง ทันทีหลังเหตุการณ์นั้น แต่ผมกลับพูดและเขียนแต่เรื่องเปลือกนอกที่ไม่เกิน ขอบเขตประสบการณ์และความรู้ที่ผ่านมาของตัวเอง ไม่ได้คิดไกลกว่านี้ จนกระทั่งใกล้วันตัดสินของศาลชั้นต้น ผมก็ได้รับคำร้องขอให้สัมภาษณ์ จากสื่ออีกครั้ง และขณะอ่านเอกสารล่าสุดที่ได้รับมาแบบผ่านๆ ผมก็ค้นพบ ปัจจัยที่น่ากังวลเกี่ยวกับคดีนี้

...คำว่าค้นพบอาจไม่ถูกต้องนัก แม้เอกสารจะเป็นฉบับล่าสุด แต่ แทบไม่มีปัจจัยใหม่เลย คำยืนยันของอูเอมัตสึก็ไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งที่เปลี่ยนคือมุมมองของผมต่างหาก ผมเริ่มเห็นประเด็นใหม่ๆ โดยไม่รู้แน่ชัด ว่ามาจากอะไร หรืออาจเป็นเพราะเรื่องนี้ไม่ธรรมดา ตอนนี้อย่างน้อยก็ผ่านไป แล้ว นับแต่ที่เกิดคดี การรับรู้และมุมมองของผมจึงเพิ่งลงตัวในที่สุด

ใช้ว่ามีแค่ประเด็นใหม่ๆ แต่มีอีกหลายอย่าง นี่เป็นการตีความคดี ที่ดีแล้วหรือไม่ เข้าใจแรงจูงใจถูกต้องแล้วหรือเปล่า มีปัญหาเกี่ยวกับ กระบวนการทางกฎหมายหรือการสอบสวนหรือไม่ ประการแรก นี่เป็น วิธีที่ถูกต้องในการพิจารณาคดีหรือไม่ ข้อกังขาเหล่านั้นค่อยๆ ชัดเจนขึ้น

แต่จะปัจจัยล้วนละเอียดอ่อน แม้ว่าตัวเลขที่แทนค่าจะแตกต่างกันเล็กน้อยแต่ผลลัพธ์สุดท้ายกลับแตกต่างกันเชิงบางทีมันอาจเป็นเพียงจินตนาการของผมแต่ผมต้องการยืนยัน หากเป็นเช่นนั้นทางเดียวคือผมต้องพบเขาด้วยตัวเองซึ่งเหลือเวลาไม่มากที่จะทำได้

ไม่กี่วันหลังจากคิดถึงเรื่องนี้ ชิโนตะผู้เข้าเยี่ยมอุเอมัตสึมากที่สุด ในบรรดาสี่อ ได้ส่งโทรเลขถึงอุเอมัตสึ ผมจึงได้พบกับเขาเป็นครั้งแรกในห้องเยี่ยม นี่อาจเป็นการพบกันครั้งแรก และครั้งสุดท้ายของเรา

คนธรรมดา

“ขอบคุณที่ช่วยเหลือในตอนนั้นครับ”

อุเอมัตสึนั่งลงบนเก้าอี้ เขายิ้มพลางพูดกับผมผ่านแผ่นอะคริลิก ตอนนั้นหมายถึงอะไรกันแน่ หรือว่าจะเป็นเรื่องที่นานมาแล้ว ผมครุ่นคิดเช่นนั้นระหว่างตอบว่า “ฝั่งผมต่างหากที่ได้รับความช่วยเหลือ”

“สนุกจังเลยครับที่ได้พูดคุยกับนักเรียนที่มีคะแนนมาตรฐานสูงทั้งนั้น”

อุเอมัตสึที่ใช้คำว่าคะแนนมาตรฐานเป็นปกติ ทำให้ผมแปลกใจเล็กน้อยในเวลานี้ “อะไรกัน ทั้งสองคนรู้จักกันหรือ” ชิโนตะที่อยู่ด้านข้างเอ่ยถามด้วยความประหลาดใจ ผมตอบชิโนตะไปว่า “ไม่รู้จักกันครับ” ไม่รู้จักกันสักคืบ แต่มีจุดเชื่อมโยงกัน

เมื่อหนึ่งปีที่แล้ว นักศึกษาหลายคนจากการสมัครในมหาวิทยาลัยที่ผมสอนมาปรึกษาว่า ต้องการเข้าเยี่ยมอุเอมัตสึเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่ง

ของหัวข้อวิจัยการสัมมนา ซึ่งหัวข้อนั้นคือระบบโภชนาการชีวิต และผมสนับสนุนให้นักศึกษาไปพบปะกับนักโภชนาการก่อนถูกพิพากษา

ในตอนนั้นอุเอมัตสียังไม่ต้องโภชนาการ แต่โภชนาการดั่งกล่าวเกือบจะเป็นที่แน่นอนอยู่แล้ว กระนั้นการเข้าพบอุเอมัตสียังไม่ได้ไร้ความหมาย ผมจึงแนะนำขั้นตอนให้กับนักศึกษา โดยเริ่มจากการเขียนจดหมาย เมื่อได้รับคำตอบจึงขออนัดพบ อุเอมัตสียตอบรับคำขอของนักศึกษา เมื่อผมถามผลลัพธ์หลังการเข้าเยี่ยม ก็ต้องแปลกใจที่ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเขาดูเป็นคนธรรมดา

นักโภชนาการเสียสติและโหดเหี้ยม ผู้คนมักคิดเช่นนั้น อีกนัยหนึ่งคือง่ายกว่าที่จะมองแบบนั้น เพราะแบ่งเส้นได้ชัดเจนระหว่างความดีและความชั่ว คติโจมตีด้วยแก๊สพิษซารินที่สถานีรถไฟใต้ดินของลัทธิโอมเป็นตัวอย่างที่ดี แต่สื่อรายงานตามสิ่งที่สังคมต้องการ กล่าวคือข่าวเกี่ยวกับผู้ศรัทธาลัทธิโอมถูกเสนอในมุมมองว่าเป็นพวกบ้าคลั่ง โหดเหี้ยมและอันตราย

ในช่วงเวลาที่เริ่มถ่ายทำสารคดีโทรทัศน์เกี่ยวกับลัทธิโอม ผมได้เข้าไปในสถานที่ของพวกเขาและพบว่า ผู้ศรัทธาส่วนใหญ่อ่อนโยน เอื้อเฟื้อและจิตใจดีอย่างน่าประหลาด ไม่ว่าผมจะไปเยี่ยมชมที่ใดก็ไม่พบข้อยกเว้นแต่เป็นความจริงว่า กลุ่มคนที่อ่อนโยน เอื้อเฟื้อและจิตใจดีเหล่านี้พยายามสังหารผู้คนจำนวนมากอย่างไม่รู้จบ

ดังนั้นสังคมและสื่อต้องศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งถึงเหตุผลและกลไกที่ทำให้กลุ่มคนจิตใจดีถึงขั้นต้องก่อคดีเลวร้าย แทนที่จะตีความแบบผิวเผินว่าพวกเขาปล่อยแก๊สพิษซารินเพียงเพราะความชั่วร้ายหรือวิกลจริต

ขณะที่ดำเนินการถ่ายทำโดยคำนึงถึงแนวคิดเหล่านี้ ผู้จัดการฝ่ายผลิตของบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ที่ผมทำงานอยู่ในขณะนั้นก็เรียกตัวผมหลังพูดคุยกันหลายครั้ง ผมก็ได้รับคำสั่งให้ระงับการถ่ายทำ

การถ่ายทำ ‘A’ เริ่มต้นจากการเป็นสารคดีทางโทรทัศน์ แต่ถูกถอดออก เพราะไม่ได้พยายามจะวาดภาพให้ลัทธิโอมเป็นผู้ชั่วร้ายอย่างเต็มที่ เมื่อสิ้นสุดการถ่ายทำจึงกลายเป็นภาพยนตร์อิสระไป (ด้วยวิธีการตัดตัวเลือกออก)

ไม่ใช่แค่ลัทธิโอมเท่านั้น เพราะหลังจากนั้นผมก็ได้พบกับนักโทษประหารหลายคน พวกเขาต่างก็เป็นคนธรรมดา แต่ในขณะเดียวกัน คนธรรมดาเหล่านั้นเคยฆ่าคน ความสับสนจึงเกิดขึ้น มาตรฐานของความชั่วเริ่มพร่าเลือน เลยพยายามตีกรอบให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย

แบ่งขั้วความดีชั่ว

เมื่อชินรันถามว่า “เจ้าเชื่อในสิ่งที่ข้าพูดหรือไม่” ศิษย์ของเขา ยูอิเอ็น ตอบทันทีว่า “แน่นอนครับ” “ไม่ว่านักบุญกล่าวอะไร ผมจะเชื่อและปฏิบัติตามทุกอย่าง”

“จริงใช่ไหม พูดแล้วต้องไม่คืนคำนะ”

“ไม่คืนคำครับ ผมจะปฏิบัติตามที่บอกทุกอย่าง”

“ถ้าอย่างนั้น จากนั้นไปฆ่าคนให้ครบพันคน เมื่อตายไปแล้วเจ้าจะได้ขึ้นสวรรค์”

ยูอิเอ็นรู้สึกประหลาดใจที่จู่ๆ เขาพูดแบบนั้น “ต่อให้เป็นคำสั่งของนักบุญ แต่ผมไม่มีปัญญาฆ่าใครได้แม้แต่คนเดียว นับประสาอะไรกับพันคน”

“เมื่อครุ่นคิดว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของชินรันถึงสองครั้งไม่ใช่หรื”

ถึงจะบอกเช่นนั้นก็ไม่มีความทำตามได้ ยูอิเอ็นได้แต่นั่งเสียดด้วยความลำบากใจ ชินรันจึงมองเขาอยู่ครู่หนึ่งก่อนพูดต่อว่า “เข้าใจแล้วใช่ไหม” “ถ้าเจ้าทำทุกอย่างตามที่คิดว่าเป็นคำสั่งของอาจารย์ เมื่ออาจารย์บอกให้ไปฆ่าคนพันคนเพื่อที่จะได้ไปสวรรค์ เจ้าก็จะทำตามอย่างเชื่อฟัง แต่เจ้าทำเช่นนั้นไม่ได้”

หลังจากกล่าวเช่นนั้น ชินรันก็สรุปไว้ดังนี้ ด้านล่างเป็นข้อความต้นฉบับ

ใจว่าจิตใจดีจนไม่เห็นฆ่า ต่อให้คิดว่าจะไม่ทำอันตรายผู้ใด แต่คุณอาจฆ่าคนเป็นร้อยหรือพันคนได้ (ละไว้) หากมีชะตาสัมพันธ์กันก็จะทำได้ทุกอย่าง

“ตันนิโช” วรรณกรรมคลาสสิกญี่ปุ่นที่รวบรวมใหม่ทั้งหมดเล่ม 4

ผมแปลคำว่า ‘ชะตาสัมพันธ์’ ที่ชินรันพูดในที่นี้ว่า ‘สภาพแวดล้อม’ มนุษย์นั้นอ่อนแอ ปกติจึงไม่อาจฆ่าคนได้แม้แต่คนเดียว แต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขบางประการ ก็อาจมีช่วงเวลาที่เหมาะสมที่มีจิตใจดีจะก่อเหตุที่โหดร้ายอำมหิตได้อย่างเหลือเชื่อ และช่วงเวลาเช่นนี้ก็ยังคงเกิดอยู่เป็นครั้งคราว

ขอเสริมว่าผมไม่ได้ศรัทธาศาสนาใดเป็นพิเศษ ทว่าตั้งแต่ถ่ายทำภาพยนตร์เกี่ยวกับลัทธิโอม ผมก็คิดมาตลอดว่าศาสนาคืออะไร ในระหว่างนั้นผมได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำสอนของชินรัน ผมไม่ได้สนใจเขาในฐานะพระสงฆ์เท่านั้น แต่เพราะแนวความคิดของเขาด้วย จะว่าไปแล้ว พ่อแม่ของอาซาฮาระ โซโกก็เป็นสาวกนิกายโจโดชิน (นิกายสีขาวดีใหม่) ที่ศรัทธาอย่างแรงกล้า

‘A’ และ ‘A2’ ถ่ายทำผู้ศรัทธาที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี จึงเป็นธรรมดาที่พวกเขาจะเป็นคนดี ผมเคยเห็นคำวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะนั้นบางครั้ง นั่นทำให้ผมไปพบกับนักโทษประหารทั้งหกคน และแลกเปลี่ยนจดหมายกันอย่างต่อเนื่อง (ขณะนั้นพวกเขายังไม่ถูกตัดสินโทษ จึงเข้าเยี่ยมได้) ไม่ว่าอย่างไร พวกเขาต่างก็เป็นผู้ชายที่อ่อนโยนและซื่อตรง ทว่าขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าพวกเขาสมรู้ร่วมคิดกับการฆาตกรรมไม่เจาะจงเป้าหมาย

นี่เป็นปรากฏการณ์เฉพาะของลัทธิโอมหรือไม่ แน่นอนว่าไม่ มันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป ก่อนถูกเกณฑ์ทหาร ทุกคนต่างเป็นพลเมืองธรรมดา ไม่มีทหารคนใดโหดร้ายและเลือดเย็นมาแต่กำเนิด กระนั้นไม่ว่าจะเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดาและเขมรแดง การปฏิวัติวัฒนธรรมและการกวาดล้างครั้งใหญ่ของอดีตสหภาพโซเวียต การสังหารหมู่ที่นานกิงและการสังหารหมู่ชาวเกาหลีในญี่ปุ่นช่วงแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในคันโต รวมถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่อาโดล์ฟ ไฮม์มันทำให้เกิดขึ้นมา ซึ่งอันนาร์ อาเรนท์มองว่าเป็นความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นซ้ำซาก สงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากสภาพแวดล้อมที่บีบบังคับขององค์กรปิดทั้งสิ้น

แน่นอนว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้นำไปสู่การลดทอนความผิดทางอาญาทุกคดีควรได้รับการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรม ทว่าขณะที่สังคมตัดสินใจว่าเป็นความชั่วร้าย ควรตระหนักด้วยว่า มนุษย์สามารถฆ่าคนอื่นได้ทั้งที่ยังมีความเมตตาและจิตใจดี (ตราบไคที่พวกเขามีชะตาสัมพันธ์กัน) แทนที่จะแบ่งความดีความชั่วอย่างชัดเจน

ยากที่จะยอมรับเรื่องนี้ เพราะมันทำให้เส้นแบ่งระหว่างตนเองกับอาชญากรพร่าเลือน แต่มันคือความจริง เมื่อผมถามนักศึกษาสัมมนาเกี่ยวกับระบบโทษประหารก่อนพวกเขาออกภาคสนาม นักศึกษาหญิงคนหนึ่งก็ประกาศชัดเจนว่าต่อให้เธอตกเป็นเหยื่อ เธอก็ไม่มีวันกลายเป็นผู้กระทำผิด อาจเป็นความรู้สึกนึกคิดทั่วไปคล้ายกับผู้ชมที่ดูอยู่หน้าทีวี นี่จึงเป็นเหตุผลที่สื่อมักกระตุ้นให้สังคมมองผู้กระทำผิดว่าโหดเหี้ยมและไร้มนุษยธรรม พร้อมทั้งเน้นย้ำความรู้สึกของผู้เสียหาย การกระทำเช่นนี้เร่งให้เกิดการแบ่งขั้วระหว่างความดีความชั่วขึ้น

พิธีกรรมนี้วก้อย

อย่างที่ได้อ่านไป ผมไม่ได้สนใจอุเมดัตสึนัก หลังจากให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนแล้ว ผมก็ปล่อยให้นักศึกษาสัมมนาจัดการเข้าเยี่ยม

ด้วยตนเองหลังจากรายงาน จู่ๆ นักศึกษาคนหนึ่งก็นึกได้ว่าคุณอุเอมัตสึ มีข้อความฝากถึงอาจารย์

“คุณโมริ เคยลองกัญชาไหมครับ ถ้าไม่เคย ลองดูสิ... นะครับ”

ผมจำไม่ได้ว่าตอบอะไรกับนักศึกษาในเวลานั้น เหมือนจะหัวเราะ แะยัยหันทางจุมูก

“ตอนนั้นผมฝากให้พวกนักศึกษาส่งข้อความถึงคุณโมริ”

“ได้ฟังแล้วครับ”

“คุณโมริน่าจะเคยไปมาหลายที่ทั่วโลก เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับ กัญชาบ้างไหมครับ”

“เคยหลายครั้งแล้วครับ”

อุเอมัตสึยิ้มพอใจกับคำตอบสั้นๆ ของผม แต่บทสนทนาจบลงเพียง เท่านั้น เวลาเข้าเยี่ยมมีจำกัด ผมไม่มีเวลาพูดถึงสถานการณ์กัญชาของโลก หรือประวัติศาสตร์ส่วนตัวของผมเกี่ยวกับมัน ชิโนตะที่กำลังก้มมองนาฬิกาข้อมือ พุดแทรกขึ้นมาด้วยน้ำเสียงร่อนรนเล็กน้อย

“เมื่อวันก่อน เพื่อนสมัยเด็กของคุณมาปรึกษาว่าช่วงนี้เข้าเยี่ยม ไม่ค่อยได้ เขากังวลว่าถ้าคุณไม่อุทธรณ์ เขาอาจไม่ได้เจอคุณอีก ไม่ว่ายังไง คุณก็ควรอุทธรณ์ ไม่เพียงเพื่อรักษาสายสัมพันธ์กับสื่อเท่านั้น แต่เพื่อ คนสำคัญด้วย”

เมื่อชิโนตะพุดขึ้น อุเอมัตสึสวณกลับไปว่า “นั่นเป็นตรรกะที่ผิด” ไม่ใช่ครั้งเดียวแต่หลายครั้ง ผมนั่งฟังพลางสงสัยว่าตรรกะที่ว่าคืออะไร

อุเอมัตสึอธิบายว่าสาเหตุที่สังหารคนพิการ 19 คนคือ “พวกเขา เสียสติไปแล้ว” พวกเขาไม่ได้ช่วยเหลืออะไรสังคม ยังเป็นภาระต่อครอบครัว และเจ้าหน้าที่ศูนย์ดูแล จึงสมควรถูกกำจัด เขายืนยันเช่นนั้นตั้งแต่เกิดคดี จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ทีมทนายจำเลยได้แย้งว่าอาชญากรรมเกิดขึ้น ขณะเขาอยู่ในอาการวิกลจริตจากการใช้กัญชาและยาเสพติดเกินขนาด จึงสูญเสียความสามารถในการรับผิดชอบ

ข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ไม่มีข้อโต้แย้ง หากสรุปการพิจารณาคดีนี้ในวลีเดียว ก็คือเรื่องความสามารถในการรับผิดชอบ

อุเอมัตสึได้แย้งคำยืนยันกรานของทิมทนายอย่างหนักแน่นว่าเรามีความสามารถที่จะรับผิดชอบ ชัดแย้งกับแนวทางของทนายฝ่ายจำเลยที่อ้างว่าเขาอยู่ในอาการวิกลจริต นี่เป็นสถานการณ์ที่ไม่ปกติอย่างยิ่งจริงอยู่ว่ามันเป็นคำยืนยันกรานที่ไม่สมเหตุสมผล เพราะแม้ว่าเขาจะสังหารเหยื่อโดยมองว่าพวกเขาเสียสติ (วิกลจริต) แต่กลับต้องการให้ลดโทษเพราะตนเองอยู่ในอาการวิกลจริต

“นิ้วก็อยเป็นยังงี้บ้าง”

ชิโนดะพูดหลังจากเสียบไปไม่กี่วินาที “คงเจ็บน้อยลงแล้วมัง”

อุเอมัตสึยื่นมือขวาไปตรงหน้าแล้วพูดว่า “แทบไม่เจ็บแล้ว...” พลางดึงผ้าพันแผลเหมือนหมวกออกจากปลายนิ้ว เผยให้เห็นปลายนิ้วก้อยที่หายไป แผลเปลี่ยนเป็นสีแดงคล้ำ ทันใดนั้นผู้คุมที่บันทึกการสนทนาอยู่ข้างๆ ก็ยืนขึ้นและคว้ามือขวาของอุเอมัตสึอย่างแรง

ทุกอย่างเกิดขึ้นชั่วพริบตา มือขวาของอุเอมัตสึถูกผู้คุมคว้าไว้ แต่เขาไม่ได้ขยับขึ้นใดๆ รวากับคาดไว้แล้ว เขาจึงรีบใช้มือซ้ายสวมผ้าพันแผล (ส่วนครอบ) กลับไปปิดนิ้วก้อยขวาที่ขาดทันที เมื่อผู้คุมเห็นดังนั้น จึงปล่อยมือและกลับไปนั่งตามเดิม ทั้งสองเสียบงันขณะมองดูผ่านแผ่นอะคริลิกใส ผมคิดว่ามันเป็นเหมือนพิธีกรรม ส่วนชิโนดะที่นั่งอยู่ข้างๆ ยังคงนั่งเสียบ

ภายหลังชิโนดะเล่าว่า นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่อุเอมัตสึพยายามถอดผ้าพันแผลออกและโห่वादแผลให้ดูระหว่างเข้าเยี่ยม ผู้คุมจึงคอยหยุดเขาทุกครั้ง ชิโนดะยิ้มเจื่อนก่อนเสริมว่าเขา มักจะทำเช่นนี้เสมอโดยเฉพาะกับคนที่เพิ่งพบเป็นครั้งแรก เมื่อพิจารณาในมุมนั้น แทบจะถือว่าเป็นพิธีกรรมเพื่อสร้างความกลมเกลียวล่วงหน้า

สำหรับผู้เข้าเยี่ยมเป็นครั้งแรก (เช่นผม) เหตุการณ์นี้อาจชวนให้ตกใจ นี่คือจุดประสงค์ของพิธีกรรมหรือไม่ หรือเป็นการขมขู่เพื่อครองสถานการณ์

...แม้จะอยากเขียนแบบนั้น แต่จากประสบการณ์ตรง สมมติฐานนี้ดูไม่สมเหตุสมผล หากไม่นับผู้คุม อุเอมัตสึเป็นธรรมชาติมาก ยกเว้นตอนที่ถอดผ้าพันแผลออกและสวมกลับไป จะว่าไปแล้วมันรู้สึกเหมือนเปิดผ้าขูดขนในมือเลย อย่างน้อยก็ไม่มีทีท่าจะขมขื่น และผมก็ไม่ใช่มือใหม่ที่จะกลัวเพียงเพราะนิ้วก้อยที่ขาดไป... ขณะที่มองอุเอมัตสึสวมผ้าพันแผลที่นิ้วก้อยขวา ผมนึกถึงอยู่สองเรื่อง

ความรู้สึกไม่สบายใจต่อผู้คุม

หนึ่งในนั้นคือความรู้สึกไม่สบายใจต่อผู้คุมที่ยับยั้งอุเอมัตสึเหมือนเป็นเรื่องปกติ แม้การคว่ำแขนขาและหยุดการเคลื่อนไหวจะถือเป็นการบังคับอย่างชัดเจน แต่ในสถานคุมขังไม่มีกฎหมายให้ผู้เข้าเยี่ยมเห็นบาดแผล (ซึ่งไม่แปลก) ผมเข้าใจว่าตามมารยาทแล้วไม่ควรแสดงบาดแผลให้ผู้อื่นเห็น แต่นั่นไม่ใช่เรื่องที่ผู้คุมจะบังคับผู้ต้องขังที่ยังไม่ได้ถูกตัดสินโทษได้ กล่าวคือผู้คุมกระทำเกินอำนาจหน้าที่อย่างเห็นได้ชัด

อาจนอกประเด็นไปบ้าง แต่ตรงนี้ผมอยากเขียนเกี่ยวกับการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์อีกรอบ การพิจารณาคดีของอุเอมัตสียังไม่สิ้นสุด (ณ จุดนี้) ยังมีความเป็นไปได้ที่จะมีการอุทธรณ์ หากเขาไม่อุทธรณ์ ความผิดและบทลงโทษจะสิ้นสุดที่ศาลชั้นต้น และเขาจะกลายเป็นนักโทษประหาร แต่หากอุทธรณ์ เขายังคงมีสถานะเป็นจำเลย และคดีจะถูกพิจารณาต่อในศาลอุทธรณ์

กล่าวคือ ณ เวลานั้น อุเอมัตสึกำลังอยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาว่าเขามีความผิดหรือไม่ (และถ้ามีจะเป็นอาชญากรรมระดับใด) เขาจึงยังอยู่ภายใต้หลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งวลีที่นำมาใช้ เช่น “บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผิด” และ “ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย”

แน่นอนว่าผมไม่ได้จะอ้างว่าอุเอมัตสึถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรม